

Ajankohtaista erityisopetuksessa – kehittämisen painopistealueita

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

26.3. 2013

Juhani Kulmala

Ajankohtaisia teemoja ammatillisessa erityisopetuksessa

- ◆ Kehittämisen painopisteet VA-ohjauksessa
- ◆ Kolmiportaisen tuen haaste / jatkumattomuus
- ◆ Asetusuudistukset opiskelijavalinta-asioissa
- ◆ Esteettömyys koulutuksessa ja opiskelijavalinnassa
- ◆ Valtakunnallisten pääsy- ja soveltuvuuskokeiden, oppimisvalmiuskokeiden ja kielikokeiden kehittäminen
- ◆ Valmistavaa koulutusta koskevat uudistukset
- ◆ Läpäisyn tehostaminen

Kehittämisen painopisteitä valtionavustus- hankkeissa 2013

- ◆ Ammatillisen koulutuksen järjestäjien alueellinen yhteistyö erityisopetuksen ja sitä tukevan palveluverkon kehittämisessä
- ◆ Ammatillisen koulutuksen erityisopetuksen kehittäminen alueellisesti yhdessä sidosryhmien kanssa (esim. uudet pedagogiset ratkaisut)
- ◆ Alueellisten mallien valtakunnallinen levitys

Kehittämisen tavoitteet valtioavustushankkeissa 2013

- ◆ Edistetään erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia ja ammatillisen koulutuksen saavutettavuutta
- ◆ Rakennetaan yksilöllisiin opintopolkuihin perustuvia malleja
- ◆ Monipuolistetaan ammatillista koulutusta tarjoamalla erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille työelämän edellyttämää osaamista
- ◆ Tuetaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymistä

Kolmiportaisen tuen jatkumo?

- ◆ Kolmiportaisen tuen lähtökohtiin kuuluu erityisen tuen näkeminen laajasti kaikkia kouluyhteisöön kuuluvana asiana
- ◆ Pedagogisten arvioiden ja pedagogisten selvitysten laatimista on kritisoitu byrokraattisuudesta
- ◆ Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki eivät jatku samalta pohjalta siirryttäessä perusopetuksesta toiselle asteelle
- ◆ Filosofisella tasolla tuki voi jatkua, mutta fokus on yksilöllisissä opintopoluissa

Arvioinnin haasteita erityisopetuksessa

- ◆ Nivelvaiheessa on pulmia yksilöllistettyjen arvosanojen tulkinnassa (esim. tähtimerkinnät)
- ◆ HOJKS-opiskelijoiden arvioinnissa sovelletaan mukautettuja tavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia
- ◆ Opiskelijan tulee tietää, että K3m, H2m ja T1m arvosanat saattavat vaikuttaa jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen
- ◆ Oleellisilta osin puutteellisista opinnoista annetaan tutkintotodistuksen sijasta todistus suoritetuista opinnoista

Opiskelijaksi ottamisen perusteiden keskeisiä muutoksia (VnA 1047 ja OKM 4/2013)

- ◆ Perusopetuksen päättävien pisteytysmuutos
- ◆ Ilman opiskelupaikkaa olevalle hakijalle pisteitä
- ◆ Ns. kulttuurialojen lisäpisteet
- ◆ Työkokemus, työpajatoiminta ja harjoittelu
- ◆ Ensimmäinen hakutoive
- ◆ Pääsy- ja soveltuvuuskokeet
- ◆ Kielitaidon todentamisen tavat
- ◆ Sukupuoleen liittyvät tekijät

Harkintaan perustuva valinta

- ◆ Valinnan perusteena ovat mm. oppimisvaikeudet, sosiaaliset syyt, todistuksen puuttuminen tai todistusten vertailuongelmat
- ◆ Koulutuksen järjestäjän tulee selvittää hakijan valmiudet suoriutua opinnoista. Voidaan suunnitella yhdenmukainen **oppimisvalmiuksia** mittava koe sekä **pääsy- ja soveltuvuuskoe**
- ◆ Haasteena ohjaus, tiedottaminen ja yhdenvertaisuusperiaatteiden noudattaminen

Esteettömyys/saavutettavuus koulutuksessa ja opiskelijavalinnassa

- ◆ **Määrittelyä:** kyse on kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaisesta osallisuudesta, mahdollisuudesta opiskeluun. Mahdolliset tuen tarpeet tai opiskelussa ja opiskelijavalinnassa tarvittavat erityisjärjestelyt eivät saisi muodostaa esteitä opiskelulle
- ◆ Kyse on ympäristön, viestinnän ja palvelujen saavutettavuudesta
- ◆ Design for All -ajattelu

Esteettömyyden laajat ulottuvuudet

- ◆ **Opetuksen ja ohjauksen näkökulma**
- ◆ Sosiaalinen ja asenteellinen esteettömyys
- ◆ Vuorovaikutuksen esteettömyys
- ◆ Tilojen ja ympäristön esteettömyys
- ◆ Tietotekniikan, viestinnän ja oppimateriaalien esteettömyys
- ◆ Esteettömyyden huomioiminen työssäoppimisjaksoilla
- ◆ Käytettävyyden näkökulma

Esteettömyys opiskelijavalinnassa

Ennen hakeutumista

- Ohjaus, tiedottaminen ja tiedonsaanti eri koulutusvaihtoehtoista, ammateista ja opiskelusta

Opiskelijavalinnan aikana

- Yhteishaun periaatteet, aikataulut ja valintakriteerit
- Ennakointi suhteessa esteettömyystarpeisiin

Opiskelijavalinnan jälkeen

- Esteettömyys koskee koko yhteisöä
- Työssäoppiminen ja kriittiset siirtymävaiheet

Ehdotuksia esteettömyyssuosituksiksi

- ◆ Fyysinen saavutettavuus on parhaiten tunnettu alue www.esteetonamis.fi
- ◆ Ohjauksessa ja tiedotuksessa otettava huomioon uusien valintaperusteiden tuomat muutokset
- ◆ Opiskelijoiden osallistaminen oppimisympäristön suunnittelussa
- ◆ Tiivis yhteistyö opintojen alussa huoltajien ja saattavan tahon kanssa
- ◆ Perinteisiä oppiainerajoja ylittävä työskentely
- ◆ Kannustava, vahvuuksiin perustuva arviointi

Valtakunnallinen valintakokeiden kehittämishanke VAKUVA 2 - Tavoitteet

- 1) Yhdenmukaistetaan pääsy- ja soveltuvuuskokeita ammatillisessa peruskoulutuksessa valintaryhmien avulla**
- 2) Laaditaan opiskeluvalmiuksia mittaava koe niitä opiskelijoita varten, jotka valitaan harkintaan perustuvassa valinnassa**
- 3) Laaditaan kielikoe**

Pääsy- ja soveltuvuuskokeen kuvailua

- ◆ Kokeessa testataan hakijan edellytyksiä suoritua koulutuksesta
- ◆ Kokeen sisältö voi vaihdella esimerkiksi koulutusaloittain ja koulutuksen järjestäjittäin
- ◆ Osa kokeista voi mitata alalle soveltuvuutta
- ◆ Osa kokeista voi mitata hakijan taitoja tai alaa koskevaa tietämystä
- ◆ Pisteitä annetaan 1 - 10

Mahdollisia toteutusmuotoja pääsy- ja soveltuvuuskokeiden järjestämisessä

- ◆ Kädentaitoja mittaavat tehtävät
- ◆ Ryhmätilanne tai ryhmäkoe
- ◆ Kirjalliset tehtävät
- ◆ Työtehtäviin liittyvät työkokeet
- ◆ Hahmottamistehtävät
- ◆ Haastattelu
- ◆ Ongelmanratkaisutehtävä

Lähtökohtia koeaihioiden kehittämiseen

- ◆ Kaikki opiskelijat saavat parhaan mahdollisen opiskelupaikan
- ◆ Kokeita pyritään mieluummin vähentämään kuin lisäämään
- ◆ Perusopetuksesta saatavaan arviointitietoon luotetaan
- ◆ Mukautettujen opiskelijoiden arviointi, todistusten vertailuvaikkeudet, oppimisvaikeudet ja ohjaava näkökulma otetaan huomioon
- ◆ Haasteena verkkopohjaisten mallien kehittäminen

Opiskeluvalmiuksien mittaamisen haasteita

- ◆ Älykkyyden käsitteen laajeneminen (vrt. tarjoilija)
- ◆ Itsesäätely ja sisäinen motivaatio oppimisessa
- ◆ Usko omaan kykyihinkin (minäpystyvyyssuskomukset)
- ◆ Pyrkimys ilmiöiden ymmärtämiseen
- ◆ Oppiminen yhteisöllisenä prosessina

Keskeisiä kysymyksiä:

- **Mitä eroa on teoreettisella ja käytännöllisellä älykkyydellä?**
- **Mitä on ammatillinen älykkyyys?**

VALMA-uudistus 2013 - 2014

Valmistavien ja valmentavien koulutusten
yhteensovittaminen seuraavissa koulutuksissa:

- Vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus
- Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
- Ammattistartti
- Kotitalousopetus

Läpäisyn tehostamisen haasteita

- ◆ Tukea opiskelijoille, joiden koulutuksen keskeyttämisvaara on keskimääräistä suurempi
- ◆ Keinojen löytäminen pitkittyneiden opintojen tueksi
- ◆ Nykyistä yksilöllisempien ennakoivien toimintamallien kehittäminen ohjaukseen
- ◆ Uusia ratkaisuja työvaltaiseen opiskeluun
- ◆ City-As-School -malli

Kiitokset ja nähdään!

Kommentteja ja palautetta otetaan ilolla vastaan

juhani.kulmala@oph.fi